

Buitengewoon briljante wezens

Shelby Van Pelt

*Buitengewoon
briljante wezens*

Vertaald door Sabine Mutsaers

ISBN 978-90-492-0529-4

ISBN 978-94-023-2471-6 (e-book)

NUR 302

Oorspronkelijke titel: *Remarkably Bright Creatures*

Vertaling: Sabine Mutsaers

Omslagontwerp en -beeld: © Vivian Rowe, voor de Nederlandse editie bewerkt door Pinta Grafische Producties.

Zetwerk: Mat-Zet b.v., Huizen

© 2022 Shelby Van Pelt

© 2024 Nederlandse vertaling Meulenhoff Boekeryj bv, Amsterdam

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, internet of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor Anna

Dag 1299 van mijn gevangenschap

De duisternis bevalt me het best.

Elke avond wacht ik op de klik van de plafondverlichting, waarna alleen het schijnsel van het hoofdbassin overblijft. Niet ideaal, maar goed genoeg.

Het bijna-donker, zoals op de middeldiepe zeebodem. Daar woonde ik voordat ik werd gevangen en opgesloten. Dat herinner ik me niet, maar ik kan nog steeds de ongetemde stroming van het koude open water proeven. De duisternis zit me in het bloed.

Wie ik ben? Ik heet Marcellus, maar zo noemen de meeste mensen me niet. Meestal is het 'hij daar' of 'hem'. Bijvoorbeeld: 'Moet je hem zien! Daar! Zijn tentakels zijn nog net zichtbaar achter dat rotsblok.'

Ik ben een reuzenkraak, een octopus uit de Grote Oceaan. Dat weet ik van het bordje dat aan de muur naast mijn waterbassin hangt.

Ik weet wat je nu denkt. Ja, ik kan lezen. Ik kan heel veel dingen die je niet zou verwachten.

Op het bordje zijn nog andere feiten vermeld: mijn omvang, wat ik graag eet, en waar ik zou kunnen wonen als ik hier niet gevangen had gezeten. Ook wordt er melding gemaakt van mijn intellectuele bekwaamheid en voorliefde voor handigheidjes, iets wat de mensen om de een of andere reden lijkt te verbazen: *Octopussen zijn opmerkelijk slimme schepsels*, staat er. De mensen worden gewezen op mijn camouflage, en de tekst op het bordje raadt aan om extra zorgvuldig naar me te zoeken, voor het geval ik mezelf heb vermomd in de tint van het zand.

Het bordje vermeldt niet dat ik Marcellus heet. Maar de mens die dit aquarium runt, Terry, vertelt dat wel eens aan de bezoekers die zich bij mijn bassin verzamelen. *Zie je hem daar achterin zitten? Hij heet Marcellus. Hij is heel bijzonder.*

Heel bijzonder. Zeg dat wel.

Terry's dochtertje heeft mijn naam uitgekozen. Voluit Marcellus Inktvissius. Inderdaad een belachelijke naam. Die geeft veel mensen de indruk dat ik een doodgewone inktvis ben, een verschrikkelijke belediging.

Hoe je me dan moet noemen? Ach, dat laat ik aan jou over. Misschien maak jij je ook wel schuldig aan 'hij daar', net als al die anderen. Ik hoop het niet, maar ik zal het je niet kwalijk nemen. Je bent immers ook maar een mens.

Ik moet je wel waarschuwen dat onze tijd samen misschien kort zal zijn. Op het bordje staat nog één ander stukje informatie: de gemiddelde levensduur van de reuzenkraak. Vier jaar.

Mijn levensduur: vier jaar. 1460 dagen.

Ik ben hier naartoe gebracht als jonkie. Ik zal hier sterven, in dit bassin. Er resten mij hooguit nog honderd zestig dagen tot mijn vonnis compleet is.

HET LITTEKEN ALS EEN ZILVEREN DOLLAR

Tova Sullivan maakt zich op voor de strijd. Een gele rubberen handschoen steekt uit haar achterzak als de verenpluim van een kanarie wanneer ze bukt om haar vijand de maat te nemen.

Kauwgum.

‘Nou ja, zeg.’ Ze priemt met de steel van haar mop in de roze klodder. Lagen sneakerafdruk zijn in het oppervlak geprent en vormen een spikkelpatroon van vuil.

Tova heeft nooit begrepen waar kauwgum goed voor is. En mensen raken het zo vaak kwijt. Misschien was deze kauwer voortdurend aan het praten en is dat ding er gewoon uit gefloept, weggeslingerd door een uitbraak van overbodige woorden.

Ze bukt en pulkt met haar nagel aan de rand van de viezigheid, maar die laat niet los van de tegel. En dat allemaal omdat iemand niet drie meter naar de afvalbak kon lopen. Toen Erik jong was heeft Tova hem een keer betrappt toen hij zijn kauwgum onder een restauranttafeltje plakte. Dat was de laatste keer dat ze kauwgum voor hem kocht, al had ze er geen invloed op – zoals op zo veel dingen – waar hij zijn zakgeld aan besteedde nadat de puberteit eenmaal haar intrede had gedaan.

Hier is specialistisch wapentuig vereist. Een vijl misschien. Op haar kar ligt niks waarmee ze de kauwgum los kan wrikken.

Als ze overeind komt, knakt haar rug. Het geluid galmt door de bocht in de verlaten gang, die baadt in zijn gebruikelijke blauwe licht

terwijl ze zich naar de voorraadkast begeeft. Natuurlijk zou niemand het haar kwalijk nemen als ze gewoon over de klont kauwgum heen zou vegen met haar mop. Met haar zeventig jaar verwacht niemand een dieptereiniging van haar. Maar ze moet het op z'n minst proberen.

Bovendien: zo heeft ze tenminste wat te doen.

Tova is de oudste medewerker van Aquarium Sowell Bay. Iedere avond dweilt ze de vloeren, wrijft het glas schoon en maakt de afvalbakken leeg. Elke twee weken ligt er een salarisstrookje klaar in haar postvakje in de koffiekamer. Veertien dollar per uur, verminderd met de verplichte belastingen en inhoudingen.

De strookjes worden opgeborgen in een oude schoenendoos op haar koelkast, de enveloppen ongeopend. Het bedrag groeit gestaag op een haast vergeten rekening bij de bank van Sowell Bay.

Nu beent ze naar de voorraadkast, met een vastberaden vaart die voor iedereen indrukwekkend zou zijn, maar die ronduit verbluffend genoemd mag worden voor een kleine, tengere dame op leeftijd met een kromme rug en de gestalte van een teer vogeltje. Boven haar hoofd landen regendruppels op het dakraam, met fel tegenlicht van de bewakingslampen in de naastgelegen oude veerhaven. Zilveren druppeltjes racen langs het glas omlaag, als glinsterende linten onder de mistige hemel. Het is een beroerde junimaand, zoals iedereen aldoor zegt. Het grijze weer deert Tova niet, al zou het fijn zijn als de regen lang genoeg ophield om haar voortuin te laten opdrogen. Haar handgrasmaaier loopt vast als het drassig is.

Het aquariumgebouw, in de vorm van een donut met een hoofdbassin in het midden en kleinere bassins aan de buitenrand eromheen, met een koepeldak, is niet bijzonder groot of indrukwekkend, wat misschien wel gepast is voor Sowell Bay, dat zelf ook niet groot of indrukwekkend is. Vanaf de plek waar Tova de kauwgum is tegengekomen is de voorraadkast een volledige diameter verderop. Haar witte sneakers piepen op het gedeelte dat ze al heeft schoongemaakt en laten

doffe afdrukken na op de glimmende tegels. Ze zal dat deel straks zonder enige twijfel opnieuw dweilen.

Ze blijft even staan bij de ondiepe nis met het levensgrote beeld van een zeeleeuw. Hij lijkt nog echter door de glimmende plekken op zijn rug en op zijn kale kop, glad gesleten door tientallen jaren van strelingen en beklimmingen door kinderen. Bij Tova thuis op de schoorsteenmantel staat een foto van Erik, destijds een jaar of elf, twaalf, die breed grijnst terwijl hij wijdbeens op de rug van het standbeeld zit, met één hand in de lucht alsof hij op het punt staat een lasso te werpen. Een zeecowboy.

Die foto is een van de laatste waarop hij er kinderlijk en zorgeloos uitziet. Tova bewaart Eriks foto's op chronologische volgorde: een collage van zijn transformatie van lachende baby met veel ontbloot tandvles tot knappe tiener, langer dan zijn vader, poserend in zijn schooljas met embleem. De foto waarop hij zijn date een corsage opspeldt voor het schoolbal. Erik op een provisorisch podium op de rotsachtige kust van de diepblauwe Puget Sound, met een beker van de gewonnen roeiwedstrijd in zijn handen geklemd. Tova raakt in het voorbijgaan de koude kop van de zeeleeuw aan en onderdrukt de neiging om zich voor de zoveelste keer af te vragen hoe Erik er nu uit zou zien.

Ze loopt verder de schemerige gang in. Een mens moet nu eenmaal dóór. Voor het bassin van de zonnebaarzen blijft ze staan. 'Goedenavond, liefjes.'

Dan zijn de Japanse reuzenkrabben aan de beurt. 'Hallo, knapperds.'

'Hoe gaat het ermee?' informeert ze bij de donderpadden.

De zeewolven zijn niet bepaald Tova's favoriet, maar ze begroet ze met een knikje. Je mag niet onbeleefd zijn, ook al doen die beesten haar denken aan de horrorfilms op de betaalzender die haar overleden echtgenoot Will graag 's nachts keek als hij niet kon slapen door de misselijkheid van de chemotherapie. De grootste zeewolf komt uit zijn hol in de rotsen geglibberd, zijn bek vastberaden met die kenmerkende onderbeet. Puntige tanden steken als naalden omhoog uit zijn on-

derkaak. Hij heeft het niet getroffen met zijn uiterlijk, op z'n zachtst gezegd. Maar ja, uiterlijk kan bedrieglijk zijn, nietwaar? Tova glimlacht naar de zeewolf, ook al zou hij nooit terug kunnen lachen met zo'n gezicht, zelfs al zou hij het willen.

Het volgende bassin is Tova's favoriet. Ze buigt zich dicht naar het glas toe. 'Zo meneer, wat hebt u vandaag uitgespookt?'

Het duurt even voor ze hem heeft gevonden: een reepje oranje achter de rotsen. Hij is zichtbaar, maar haast per ongeluk, als de vergissing van een kind dat verstoppertje speelt: een paardenstaart die boven de bank uit piept, of een voet-in-sok die onder het bed vandaan komt.

'Ben je in een schuwe bui?' Ze doet een stapje terug en wacht af; de reuzenoctopus verroert zich niet. Tova stelt zich voor hoe het overdag zal gaan, de bezoekers die met hun knokkels op het glas roffelen en verontwaardigd doorlopen als ze niets zien. Niemand kan nog geduld opbrengen tegenwoordig.

'Ik geef je geen ongelijk. Het ziet er knus uit achter die rots.'

De oranje arm beweegt even, maar zijn lijf blijft verscholen.

De kauwgum verweert zich kranig tegen Tova's vijl, maar uiteindelijk schiet hij los.

Als Tova de aangekoekte klont in de afvalbak gooit, zoeft die met een bevredigend geritsel langs het plastic omlaag.

Nu dweilen. Alweer.

De geur van azijn met een vleugje citroen stijgt op van de natte tegels. Stukken beter dan dat vreselijke goedje dat ze hier gebruikten toen Tova pas begon, knalgeel spul dat brandde in haar neus. Ze heeft haar standpunt vanaf het allereerste begin duidelijk gemaakt. Om te beginnen werd ze er duizelig van, en bovendien liet het spul lelijke strepen achter op de vloeren. En het ergste van alles was dat het rook naar Wills ziekenhuiskamer, al heeft Tova dat deel van haar klacht maar voor zich gehouden.

De voorraadkast stond vol met grote kannen van die groene rommel, maar uiteindelijk zei aquariumdirecteur Terry dat ze mocht ge-

bruiken wat ze wilde, als ze het maar zelf meebracht. Dat vond Tova prima. Dus nu sleept ze elke avond een kan azijn en haar eigen fles citroenolie mee.

Goed, nog meer vuil ophalen. Ze maakt de afvalbakken in de hal en die voor de toiletten leeg, om te eindigen in de koffiekamer, waar het aanrecht bezaaid is met kruimels. Ze hoeft het niet te doen, aangezien het de taak is van de professionele schoonmaakploeg die om de week komt, maar Tova haalt altijd haar doek langs de onderkant van het koffiezetapparaat en door de binnenkant van de onder gespatte magnetron, die naar spaghetti ruikt. Maar vandaag zijn er grotere problemen: lege afhaalverpakkingen op de vloer. Drie stuks.

‘Welja,’ berispt ze het verlaten vertrek. Eerst kauwgom en nu dit.

Ze raapt de lege verpakkingen op en mikt ze in de afvalbak, die vreemd genoeg wel een meter van zijn vaste plaats vandaan verwijderd is. Nadat ze de bak heeft geleegd in haar eigen grote vuilniszak schuift ze hem terug naar zijn plek.

Naast de afvalbak staat een lunchtafeltje. Tova zet de stoelen recht. Dan ziet ze het.

Iets. Eronder.

Een bruinig-oranje homp, in de hoek geschoven. Een trui? Mackenzie, de sympathieke jongedame die bij de entree achter de kassa zit, laat vaak een trui over de rugleuning van haar stoel hangen. Tova knielt neer om hem te pakken en hem in Mackenzies hokje te leggen. Maar dan beweegt de homp.

Er beweegt een *tentakel*.

‘Goeie hemel!’

Het oog van de octopus duikt op in die vlezige massa. De marmerachtige pupil wordt groter, dan wordt het oog dichtgeknepen. Verwijtend.

Tova knippert, er niet van overtuigd dat haar eigen ogen naar behoren werken. Hoe kan de reuzenkraak zijn bassin uit zijn?

De arm beweegt weer. Het dier zit verstrikt in de wirwar van elektriciteitsnoeren. Hoe vaak heeft ze die snoeren niet vervloekt? Ze maken het onmogelijk om de vloer fatsoenlijk te vegen.

‘Je zit vast,’ fluistert ze, en de octopus heft zijn reusachtige bolvormige kop en trekt met een van zijn armen, waar een dun snoertje, zo’n ding dat je gebruikt om een mobiele telefoon mee op te laden, meerdere keren omheen gewikkeld is. Het schepsel trekt harder en het snoer wikkelt zich strakker om de tentakel heen, het vlees puilt uit tussen de lussen. Erik had ooit een speeltje uit de fopwinkel. Een geweven cilindertje waar je aan twee kanten een wijsvinger in moest steken, om vervolgens te proberen ze los te trekken. Hoe harder je trok, hoe strakker het zich aantrok.

Ze schuifelt dichterbij. Als reactie slaat de octopus met een van zijn armen op het zeil, alsof hij wil zeggen: *tot hier en niet verder, dame*.

‘Oké, oké,’ mompelt ze, en ze kruipt onder de tafel vandaan.

Nadat ze overeind is gekomen doet ze het licht aan, en de koffiekamer baadt in een felle tl-gloed. Ze laat zich weer zakken, langzamer deze keer. Maar dan knakt haar rug, zoals altijd.

Door het geluid haalt de octopus opnieuw uit; hij duwt met schrikbarende kracht een van de stoelen weg. Die schuift het vertrek door en knalt tegen de muur aan de andere kant.

Onder de tafel glanst het onvoorstelbaar heldere oog van het schepsel.

Tova kruipt vastberaden dichterbij en probeert haar trillende handen stil te houden. Hoe vaak is ze niet langs het bordje naast het bassin van de reuzenoctopus gelopen? Ze kan zich niet herinneren dat er iets bij stond over mogelijk gevaar van de octopus voor mensen.

De afstand is nu nog maar zo’n dertig centimeter. Hij lijkt te krimpen, en zijn kleur is fletser geworden. Heeft een octopus tanden?

‘Hé, vriend,’ zegt ze zacht. ‘Ik ga nu om je heen reiken om de stekker eruit te trekken.’ Ze tuurt achter hem en ziet precies welk snoer de bron is van zijn hachelijke situatie. Ze kan erbij.

Het oog van de octopus volgt al haar bewegingen.

‘Ik doe je niks, liefje.’

Een van zijn vrije armen slaat tegen de vloer als de staart van een huiskat.

Als ze met een ruk de stekker uit het stopcontact trekt, deinst de octopus terug. Ook Tova krimpt even in elkaar. Ze verwacht dat hij langs de muur naar de deur zal sluipen, in de richting waarin hij zich daarnet wilde lostrekken.

Maar in plaats daarvan komt hij dichterbij.

Als een lichtbruine slang glibbert een van zijn tentakels haar kant op. Binnen enkele seconden wikkelt die zich om haar onderarm, dan om haar elleboog en biceps, als een lint rond een meiboom. Ze voelt elke individuele zuignap aan zich vastplakken. In een reflex probeert ze haar arm terug te trekken, maar de octopus verstevigt zijn greep, tot een punt waarop het bijna onaangenaam wordt. Maar dat rare oog van hem glimt speels, als de ogen van een ondeugend kind.

Lege afhaalverpakkingen. Verplaatste afvalbak. Nu begrijpt ze het.

Dan, plotseling, laat hij haar los. Tova kijkt vol ongeloof toe hoe het dier de koffiekamer uit schuifelt, op de zuignappen van het dikste deel van alle acht zijn poten. Zijn mantel lijkt achter hem aan te slepen en hij is nu nog bleker; de verplaatsing vergt inspanning. Ze snelt achter hem aan, maar tegen de tijd dat ze de gang bereikt, is de octopus nergens meer te bekennen.

Tova haalt een hand over haar gezicht. Ze verliest haar verstand. Ja, dat is het. Zo begint het, nietwaar? Met hallucinaties over een octopus?

Jaren geleden heeft ze gezien hoe haar inmiddels overleden moeder langzaam weggleed. Het begon met zo nu en dan vergeetachtigheid, vertrouwde namen en data die moeilijk te onthouden waren. Maar Tova vergeet geen telefoonnummers en hoeft nooit in haar achterhoofd naar namen te zoeken. Ze kijkt naar haar arm, die is bedekt met cirkeltjes. Zuignapplekken.

Half verdwaasd rondt ze haar avondtaken af, en dan doet ze haar laatste ronde door het gebouw om gedag te zeggen.

Dag zonnebaarzen, zeewolven, reuzenkrabben, donderpad. Dag anemonen, zeepaardjes, zeesterren.

Na de bocht gaat ze verder. *Dag tonijn en bot en pijlstaartroggen. Dag kwallen en zeekomkommers. Dag haaien, arme beesten.* Tova heeft

altijd behoorlijk medelijden gehad met de haaien, met hun eindeloze rondjes door het bassin. Ze weet wat het is om steeds in beweging te moeten blijven omdat je anders niet meer kunt ademen.

Daar is de octopus weer, verscholen achter zijn rots. Er steekt een stukje wolkige massa achter vandaan. Zijn oranje tint is nu levendiger, vergeleken met hoe hij eruitzag in de koffiekamer, maar hij ziet nog steeds bleker dan gewoonlijk. Nou, misschien is dat wel zijn verdiende loon. Hij hoort op zijn plaats te blijven. Hoe is hij in hemelsnaam uit dat bassin gekomen? Ze tuurt door het kabbelende water naar de onderkant van de rand, maar daar lijkt niets aan te mankeren.

‘Onruststoker,’ zegt ze hoofdschuddend. Ze blijft nog even treuzelen voor zijn bassin voordat ze vertrekt.

Tova’s gele autootje blipt en de lichten knipperen als ze op het knopje van de sleutel drukt, een functie waaraan ze nog steeds niet gewend is. Haar vriendinnen, het groepje dames met volop vrije tijd dat zichzelf de Knit-Wits noemt, heeft haar ervan overtuigd dat ze een nieuwe auto nodig had toen ze aan haar baan begon. Het is niet veilig, zo luidde hun argument, om ’s avonds laat in een oudere wagen rond te rijden. Wekenlang hebben ze erover lopen zeuren.

Soms is het makkelijker om gewoon maar toe te geven.

Nadat ze haar kan azijn en de fles citroenolie in de kofferbak heeft gezet – vaste prik, want hoe vaak Terry ook heeft gezegd dat ze haar spullen gerust in de voorraadkast mag zetten, je weet nooit wanneer een scheutje citroen en een drupje azijn thuis van pas komen – werpt ze een blik over de pier. Die is verlaten op dit late uur, de avondvissers zijn allang vertrokken. De oude veerhaven ligt als een stokoude, weggrottende machine tegenover het aquarium, de bouwvallige palen bedekt met zeepokken. Bij hoog water blijven er slierten zeewier achter haken, die opdrogen tot groen-zwarte plaque wanneer het water zich terugtrekt.

Tova steekt de verweerde houten planken over. Zoals altijd is het exact achtendertig passen van het oude kaartjesloket naar haar parkeerplek.

Tova kijkt nog een keer of er niemand te zien is, of niemand zich schuilhoudt in de lange schaduwen. Ze zet haar hand tegen de ruit van het loket, het glas met de diagonale barst als een oud litteken op iemands wang.

Dan loopt ze de pier op naar haar vaste bankje. Dat is glibberig van het opspattende zoute water en bespikkeld met zeemeeuwenuitwerpselen. Ze gaat zitten, stroopt haar mouw op en kijkt naar de vreemde ronde vlekjes, min of meer in de verwachting dat ze weggetrokken zullen zijn. Maar daar zitten ze. Ze laat haar vingertopje over de grootste cirkel gaan, aan de binnenkant van haar pols. Hij is ongeveer zo groot als een zilveren dollar. Hoe lang zal de plek daar blijven zitten? Zou hij bont verkleuren? Ze krijgt tegenwoordig zo snel blauwe plekken, en deze wordt al donkerbruin, als een bloedblaar. Misschien blijft hij wel voor altijd. Een litteken als een zilveren dollar.

De mist is opgetrokken, landinwaarts geduwd door de wind, afgevoerd naar de heuvels. In zuidelijke richting ligt een vrachtschip voor anker, de romp laag weggezakt onder de rijen zeecontainers die op het dek staan opgestapeld, als speelgoed uit de blokkendoos van een kind. Het maanlicht glinstert op het water; duizend dobberende kaarsjes. Tova sluit haar ogen en stelt zich hem voor onder het oppervlak, waar hij de kaarsjes voor haar vasthoudt. Erik. Haar enige kind.

Dag 1300 van mijn gevangenschap

Krabben, venusschelpen, garnalen, kammosselen, kokkels, zeeoor, vis, visseneitjes. Dat is het dieet van een reuzenkraak, volgens het bordje naast mijn bassin.

De zee moet een verrukkelijk banket zijn. Al die delicatessen, zomaar voor het grijpen.

Maar wat bieden ze hier? Makreel, heilbot en – vooral – haring. Haring, haring, zo veel haring. Het zijn smerige beesten, walgelijke flutvisjes. Dat ze hier in overvloed zijn, is omdat ze haast niks kosten, zeker weten. De haaien in het hoofdbassin worden voor hun saaiheid beloond met verse baars, en ik krijg ontdooide haring. Soms zelfs nog half bevroren. Daarom moet ik het heft wel in eigen armen nemen als ik verlang naar de sublieme textuur van verse oester; als ik snak naar het gevoel van mijn mond die met een scherpe krak een krab in zijn pantser vermaalt; als ik hunker naar het zoete, stevige vlees van een zeekomkommer.

Soms werpen mijn cipiers me een treurige sint-jakobsschelp toe, als ze me zo ver proberen te krijgen dat ik meewerk aan een medisch onderzoek of wanneer ze me moeten omkopen om een van hun spelletjes te spelen. En zo nu en dan stopt Terry me een paar mosselen toe, gewoon zomaar.

Natuurlijk heb ik vaak genoeg krabben, mosselen, garnalen, kokkels en zeeoor geproefd. Ik moet het gewoon zelf regelen, na sluitings-tijd. Viseitjes zijn een ideaal hapje, zowel vanwege het gastronomische genot als de voedingswaarde.

Je zou hier nog een derde lijst kunnen maken, die bestaat uit dingen waar mensen gek op zijn, maar die de meeste intelligente levensvormen volkomen ongeschikt voor consumptie zouden noemen. Een voorbeeld: alles uit de automaten in de entreehal.

Maar vanavond werd ik gelokt door een andere geur. Zoet, zout, hartig. Ik vond de bron ervan in de afvalbak, de resten weggestopt in een dun wit bakje.

Wat het ook was, het was verrukkelijk. Maar als ik minder geluk had gehad, had het mijn ondergang kunnen worden.

De schoonmaakster. Zij heeft me gered.

KOEKJES MET EEN LEUGEN

Ooit waren er zeven Knit-Wits. Nu zijn er nog vier. Om de paar jaar ontstaat er weer een lege plek aan tafel. ‘Mijn hemel, Tova!’ Mary Ann Minetti laat langzaam een theepot op haar eettafel zakken terwijl ze strak naar Tova’s arm kijkt. De pot is gehuld in een gele gebreide theemuts, waarschijnlijk een handwerkje uit de tijd dat de Knit-Wits nog echt breiden tijdens hun wekelijkse lunchbijeenkomsten. De theemuts past mooi bij de gele haarklem met siersteentjes ter hoogte van Mary Anns slaap die haar geelbruine krullen in bedwang houdt.

Janice Kim bekijkt Tova’s arm terwijl ze haar mok vult. ‘Misschien een allergie?’ Door de vlaag oolong-damp beslaan haar ronde brillenglazen, en ze zet de bril af en poetst hem op aan de onderkant van haar t-shirt, waarvan Tova vermoedt dat het van Janice’ zoon Timothy moet zijn, want het is minstens drie maten te groot, bedrukt met het logo van het Koreaanse winkelcentrum in Seattle waar Timothy enkele jaren geleden heeft geïnvesteerd in een restaurant.

‘Die plek op mijn arm?’ Tova trekt de mouw van haar trui omlaag. ‘Niks bijzonders.’

‘Daar moet je naar laten kijken.’ Barb Vanderhoof gooit een derde suikerklontje in haar thee. Haar kortgeknipte grijze haar is met gel in punten gedraaid, een van haar favoriete kapsels de laatste tijd. Toen ze die stekels voor het eerst had, zei ze lachend dat ze pasten bij haar karakter, waar de Knit-Wits om moesten lachen. Tova drukt in gedach-

ten, niet voor het eerst, met haar vinger op een van de doorns op het hoofd van haar vriendin. Zou de punt haar prikken, zoals de zee-egels in het aquarium, of zou hij het begeven onder haar aanraking?

‘Niks bijzonders,’ zegt Tova. De bovenkant van haar oren begint te gloeien.

‘Nou, ik zal je eens wat zeggen.’ Barb neemt een slok van haar thee en vervolgt dan: ‘Ken je mijn Andie? Die had huiduitslag toen ze vorig jaar met Pasen bij me was. Nou ja, ik heb het zelf niet gezien omdat het op een delicate plek zat, als je begrijpt wat ik bedoel, maar het was niet het soort uitslag dat je krijgt van onbehoorlijk gedrag. Nee, gewoon huiduitslag. Afijn, ik zei dat ze naar mijn dermatoloog moest gaan, die is zo goed. Maar mijn Andie is méér dan koppig, moet je weten. En die uitslag werd steeds ergers, en...’

Janice kapt Barb af. ‘Tova, zal ik vragen of Peter iemand kan aanbevelen?’ Janice’ echtgenoot, dokter Peter Kim, is gepensioneerd maar heeft goede connecties in medische kringen.

‘Ik heb geen dokter nodig.’ Tova forceert een lachje. ‘Het was een ongelukje op mijn werk.’

‘Op je werk!’

‘Een ongeluk!’

‘Wat is er gebeurd?’

Tova haalt diep adem. Ze voelt de tentakel nog om haar pols. De vlekken zijn vager geworden na een nachtje slapen, maar ze zijn nog wel zo donker dat je ze duidelijk kunt zien. Ze trekt haar mouw weer omlaag.

Moet ze het hun vertellen?

‘Kleine aanvaring met een van de schoonmaakapparaten,’ zegt ze ten slotte.

Rond de tafel turen drie paar ogen haar kant op.

Mary Ann veegt met een van haar theedoeken een denkbeeldig vlekje van het tafelblad. ‘Die baan van jou, Tova. De laatste keer dat ik in het aquarium was, gooide ik bijna mijn lunch eruit vanwege de stank. Hoe hou je het vol!’

Tova neemt een *chocolate chip*-koekje van de schaal die Mary Ann heeft klaargezet. Mary Ann warmt de koekjes op in de oven voordat de dames er zijn. Je kunt geen thee drinken, zegt ze altijd, zonder zelfgebakken lekkernijen. De koekjes komen uit een pak, gekocht bij Shop-Way. Alle Knit-Wits weten dat.

‘Dat ouwe krot. Natuurlijk stinkt het er,’ zegt Janice. ‘Maar serieus, Tova, gaat het wel goed met je? Lichamelijk werk, op onze leeftijd. Waarom moet je per se een baan hebben?’

Barb slaat haar armen over elkaar. ‘Ik heb na de dood van Rick een tijdje bij St. Ann gewerkt. Ik runde daar de hele zaak, hoor.’

‘Archiefwerk,’ mompelt Mary Ann. ‘Je hield het archief bij.’

‘En je nam ontslag omdat de manier waarop ze de boel indeelden niet naar je zin was,’ zei Janice droog. ‘Maar waar het om gaat is dat jij niet op handen en knieën de vloer hoefde te dweilen.’

Mary Ann buigt zich naar haar toe. ‘Tova, ik hoop dat je weet dat als je hulp nodig hebt...’

‘Hulp?’

‘Ja, hulp. Ik weet niet hoe Will jullie financiën geregeld had.’

Tova verstart. ‘Dank je, maar dat is niet nodig.’

‘Mocht het wel zo zijn...’ Mary Ann perst haar lippen op elkaar.

‘Niet dus,’ zegt Tova zacht. En dat is waar. Van het geld op haar bankrekening zou ze meerdere keren haar bescheiden behoeften kunnen bekostigen. Ze hoeft geen liefdadigheid, niet van Mary Ann en van niemand anders. En bovendien, wat een onderwerp om opeens over te beginnen, en dat allemaal vanwege een paar plekje op haar arm.

Tova staat op van de tafel, zet haar theekopje weg en leunt tegen het aanrecht. Het raam boven de gootsteen kijkt uit op Mary Anns tuin, waar de rododendrons ineengedoken staan onder de laaghangende grijze lucht. De tere fuchsiaroze bloembladjes lijken te huiveren als er een briesje langs de takken strijkt, en Tova zou willen dat ze ze terug kon stoppen in hun knopjes. Het is veel te fris voor half juni. De zomer laat behoorlijk lang op zich wachten dit jaar.

Op de vensterbank heeft Mary Ann een verzameling religieuze fruitsels uitgesteld: glazen engeltjes met cherubijngezichten, kaarsen, een legertje zilveren kruisbeelden in verschillende maten, opgesteld als soldaten. Ze poetst ze vast dagelijks om ze zo glanzend te houden.

Janice legt een hand op haar schouder. ‘Tova? Hallo, contact?’

Tova glimlacht onwillekeurig. Janice praat zangerig, waardoor Tova vermoedt dat ze weer comedyseries heeft gekeken.

‘Trek het je alsjeblieft niet aan. Mary Ann bedoelde er niks mee. We maken ons gewoon zorgen.’

‘Dank je, maar ik red me prima.’ Tova geeft een klopje op Janice’s hand.

Janice trekt een van haar keurig verzorgde wenkbrauwen op en leidt Tova met zachte hand terug naar de tafel. Het is duidelijk dat ze Tova’s enorme behoefte aan een ander gespreksonderwerp inziet, want ze gaat over op iets wat altijd makkelijk valt.

‘En Barb, hoe is het met de meisjes?’

‘O, had ik je dat al verteld?’ Barb ademt theatraal diep in. Je hoeft haar nooit twee keer te vragen naar gemijmer over haar dochters en kleinkinderen. ‘Andie zou de meisjes komen brengen voor de zomervakantie. Maar er was “iets tussen gekomen”. Zo zei ze dat: “Er is iets tussen gekomen.”’

Janice wrijft haar bril schoon met een van Mary Anns geborduurde servetten. ‘O, echt, Barb?’

‘Ze zijn sinds Thanksgiving niet meer hier geweest! Mark en zij hebben de kinderen met Kerstmis nota bene meegenomen naar Las Vegas!’ Barb spreekt beide woorden, Las en Vegas, uit met evenveel gewicht en minachting, zoals iemand ‘zure melk’ zou kunnen zeggen.

Janice en Mary Ann schudden allebei het hoofd, en Tova neemt nog een koekje. Alle drie de vrouwen knikken mee als Barb een verhaal afsteekt over het gezin van haar dochter, dat twee uur verderop woont in Seattle, een plaats waarvan je zou kunnen concluderen dat die zich bevindt aan de andere kant van de wereld, zo weinig beweert Barb hen te zien.

‘Ik heb gezegd dat ik toch echt hoop de baby’s gauw te kunnen knuffelen. Je weet nooit hoe lang ik nog te leven heb!’

Janice zucht. ‘Hou op, Barb.’

‘Ik ben even weg.’ Tova’s stoel schraapt over het keukenzeil.

De Knit-Wits zijn begonnen als handwerkclubje. Vijfentwintig jaar geleden kwam een handjevol vrouwen uit Sowell Bay bij elkaar om wol uit te wisselen. Uiteindelijk werd de groep voor hen een toevluchtsoord, een manier om te ontsnappen aan stille huizen, de bitterzoete leegte die was achtergelaten door volwassen kinderen die hun eigen leven leidden. Om die reden, onder andere, had Tova zich eerst niet bij hen willen aansluiten. Haar leegte kende geen zoete kanten, alleen bittere. Erik was er toen al vijf jaar niet meer. Wat waren de wonden destijds gevoelig geweest; er was maar heel weinig voor nodig om het korstje eraf te stoten en ze weer volop te laten bloeden.

De kraan op Mary Anns toilet stoot een luid gepiep uit als Tova hem opendraait. Aan hun geklaag is in de loop der jaren weinig veranderd. Eerst was het: *heel vervelend dat het zo ver rijden is naar de universiteit en: zo jammer dat ze alleen op zondagmiddag bellen*. Nu gaat het over pasgeboren kleinkinderen en achterkleinkinderen. Deze vrouwen hebben het moederschap altijd op het hart gedragen, voluit en luidkeels, maar Tova houdt dat van haar binnen, diep in haar ingewanden verzonken als een oude kogel. Privé.

Een paar dagen voordat Erik verdween had Tova een amandelcake gebakken voor zijn achttiende verjaardag. De marsepeingeur hing nog dagenlang in huis. Ze herinnert zich hoe die in haar keuken achterbleef als een argeloze logé die er geen benul van had dat het tijd was om te vertrekken.

Aanvankelijk was de politie er na Eriks verdwijning van uitgegaan dat hij van huis was weggelopen. De laatste die hem had gezien was een van de dekknechten op de veerboot in zuidelijke richting van elf uur, de laatste boot van die avond, en deze dekknecht had niets ongebruikelijks gemeld. Erik zou na afloop het kaartjesloket sluiten, zoals